

Snažíme se předejít tomu, aby dítě do školy nastoupilo nezralé

Děti, které i přes doporučení odkladu školní docházky nastoupí do 1. třídy nepřipravené, jsou ohroženy rozvojem poruch učení, které pak negativně ovlivňují vzdělávací proces, říká Jana Kratochvílová z Pedagogicko-psychologické poradny Jihlava, kde pracuje jako psycholog-metodik prevence.

■ Veronika Dawidowicz

Blíží se zápisy dětí do 1. tříd. Co je taková nejzákladnější věc, kterou by mělo dítě umět?

Školní zralost je komplexní a nelze vypíchnout jen jednu věc, kterou by dítě mělo zvládnout, než půjde do školy. Zralost lze rozložit do několika oblastí, a pokud je dítě v některé z nich nezralé, může mu to ve škole přinášet potíže.

Jaké to jsou tedy oblasti?

Patří mezi ně například emoční a sociální zralost. To znamená zvládnout odloučení od rodičů, komunikace s cizími lidmi, nebát se říct si o pomoc, umět odložit svoje přání na později, komunikovat s vrstevníky, ustát, pokud se něco nedaří, respektovat pravidla, pracovat samostatně i umět spolupracovat. Pokud to dítě nezvládá, často pak má potíže se začleněním do kolektivu, ve škole je stažené, nemluvné, nebo naopak neklidné, vyrušuje...

Jak je to například se čtením a psaním?

Připravenost na zvládnutí čtení, psaní a matematiky je další oblastí. Úplným základem je zvládnutá výslovnost všech hlásek a celkově vyspělý řečový projev, aby bylo zřejmé, že dítě spojuje správnou hlásku se správným písmenkem.

S řečí úzce souvisí sluchové vnímání. Často děti píšou tak, jak mluví, takže pokud nemají v řeči zvládnuté například sykavky, nerozlišují při psaní podobně znějící hlásky.

Mělo by mít zralé zrakové vnímání, aby bylo při psaní a čtení schopné rozlišovat tvarově podobná písmena (např. b-d). Další oblastí je pak grafomotorika – doporučuji rodičům hlídat úchop tužky a i těm dětem, které nemalují úplně rády, občas nějaký ten obrázek nabídnout.

Co se týče počítání, děti by měly znát číselnou řadu, umět odhadnout množství, zvládnout jednoduché matematické úkony.

Často si rodiče říkají, jak jsou požadavky na děti vyšší a vyšší. Jak to vnímáte vy?

Nemám pocit, že by se nároky nějak převratně zvyšovaly. Zvýšené nároky může na děti klást složení třídy – kdy se v jedné třídě mohou setkat děti s nejrůznějšími hendikepy, nebo například děti cizinců. Zvýšené nároky může pro dítě předsta-

JANA KRATOCHVÍLOVÁ.

vovat i rodinné zázemí – rodiny, kdy si partneři přivedli děti z předchozích vztahů, nebo například děti ve střídavé péči.

Kdy by měl rodič zvážit odklad školní docházky?

Jakmile vnímá, že dítě není úplně vyzrálé v jakékoli oblasti zmíněné výše.

Poslední dobou jsou odklady celkem běžná věc. Zdá se vám to někdy zbytečné?

Vysoké procento odkladů školní docházky u českých dětí je téma, které se v médiích často diskutuje. Podle mě je to především celkovým nastavením vzdělávacího systému.

Zápisy do škol jsou v dubnu, v poradně školní zralost posuzujeme většinou v období března a dubna, což je půl roku před samotným nástupem do školy. Samozřejmě se může stát, že dítě za toho půl roku vyzraje a odklad je pro něj zbytečný.

My se však snažíme předejít tomu, aby dítě do školy nastoupilo nezralé. Často je to pak poznamenáno mnohem víc než „zbytečný“ odklad. Situace, kdy dítě v průběhu podzimu vracíme do školky, je pro rodinu mnohem více zatěžující.

Nezralé děti jsou také ohroženy rozvojem poruch učení, které pak negativně ovlivňují vzdělávací proces a často i výběr dalšího vzdělávání.

Co by podle vás mohlo pomoci lépe odhadnout, zda dítě školu zvládne či nikoliv?

Mně by se líbilo, kdyby pro děti od 5 do 7 let fungoval nějaký mezistupeň vzdělávání, obdobně jako jsou současné přípravné ročníky.

Je velký rozdíl mezi mateřskou školou a základní školou, byť je na obou

stranách snaha tyto rozdíly vyrovnávat.

Jak vlastně probíhá zápis, když je dítěti doporučen odklad? Musí se ho také zúčastnit?

V posledních dvou letech probíhaly zápisy elektronicky bez účasti dětí, uvidíme, jak to bude letos.

Forma zápisu se na školách různí, ale dítě by mělo zvládnout namalovat obrázek, říct básničku, rozeznat tvary, znát číselnou řadu... K zápisu by se mělo dítě dostavit spolu s rodiči, protože i škola může odklad školní docházky navrhnout.

Je potřeba řešit to nějak papírově, nebo si stačí říct: „Půjdeš až za rok“?

Při zápisu rodič žádá ředitele školy o odklad písemně a dokládá ještě doporučení od školského poradenského zařízení + doporučení dětského lékaře nebo klinického psychologa. Takže by to tak nemělo být, že si to „jen tak“ řekneme – jednalo by se o neplnění povinné školní docházky.

Co je pro dítě nejdůležitější při přechodu z mateřské školy na školu základní?

Ideální je, pokud je dítě na školu dobře připravené a těší se na ni. My, jako rodiče, můžeme děti pozitivně motivovat, a nepoužívat školu jako strašáka, tak jak to někdy bývá: „Počkej ve škole, tam už tě zkrátí/ukážou...“

No a závěrem přejdeme plynule k vám. Jak dlouho pracujete v pedagogicko-psychologické poradně?

Při studiu na vysoké škole jsem učila na základní umělecké škole hudbu. Po škole jsem pak nastoupila do poradny tady v Jihlavě v roce 2009. Čistého času pracuju v poradně něco přes pět let, navíc jsem stihla dvě mateřské dovolené a práci v Psychocentru.

Co vás na této práci baví?

Je to práce s lidmi. Baví mě je poznávat. Při první návštěvě mám o dítěti často jen pár základních informací a je to trochu jako detektivka rozklíčovat, proč má dané dítě svoje potíže, ať už v učení, nebo v chování. A potom, kdy se podaří najít proč, můžeme mu efektivněji pomoci tyto potíže zvládnout. To dává této práci smysl.

A na konec. Blíží se Mezinárodní den žen. Slavíte nějak tento svátek? Jaký má pro vás význam?

Když se řekne Mezinárodní den žen, představím si karafiát, chlebičky a básničku pro maminku (smích).

V současné době tento svátek nijak neslavím, ale jsem moc ráda, že žiju v naší době a v naší kultuře, kde jsou ženy po boku mužů. Byť stále ve společnosti existuje nějaká míra předsudků a diskriminace.

PŘÍPRAVA na školu se může uskutečňovat zábavnou hrou.

Ilustrační foto: Veronika Dawidowicz